

ศาสนทายาท: รูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้
MCU Lampang Buddhist College
Buddhist Heir: Model and Identity Knowledge
of MCU Lampang Buddhist College

สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์¹, พระมหาเกียรติ ฉัตรแก้ว², เกศรา สว่างวงศ์³, ปาณิสรา เทพรักษ์⁴
Somchan Sripraschayanon¹, Phramaha Keerati Chatkeaw², Kessara Sawang-
wong³, Panisara Theprak⁴

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง¹

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง²

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง³

เจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง⁴

Author for Correspondence:Email:sartsirin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสังเกตการณ์ (Observation Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก In-depth Interview) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจกับการพัฒนาสังคม 2) เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตจากกระบวนการเรียนรู้ 3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะของการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษวิจัย พบว่า แนวทางการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์มีรูปแบบการปฏิบัติงานตามหลักพันธกิจและนวนลักษณ์ ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการศาสนกิจมุ่งเน้นการเรียนรู้ 3 ประการ คือ การคิดร่วมกัน (Think) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Do) และการแบ่งปัน (Share) การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์สามารถสังเคราะห์เป็นรูปแบบและอัตลักษณ์ในการเรียนรู้ในการบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่สู่การพัฒนาจิตใจและสังคมที่มีรูปแบบ ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการและวัฒนธรรมการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ตามลักษณะของนิสิตที่พึงประสงค์ตามหลักนวนลักษณ์ 2) การพัฒนานิสิตให้บริการวิชาการแก่สังคมและมีส่วนร่วมคิดตามหลักพุทธบูรณาการตามหลักพันธกิจ 3) การถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์กับชุมชน และ 4) การฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

รูปแบบและอัตลักษณ์การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตถือว่าเป็นผลิตผลอันทรงคุณค่าต่อการตอบสนองความต้องการแก้สังคม สร้างอัตลักษณ์อันโดดเด่นของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่ถึงพร้อมด้วยวิชาการและจรณะ เกื้อกูลประโยชน์สุขแก่ชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: ศาสนทายาท, รูปแบบ, อัตลักษณ์, การเรียนรู้

Received: 16/08/62, **Revised:** 08/09/62, **Accepted:**10/09/62

Abstract

This research uses qualitative research methods from observation and in-depth interviews with the objectives of the research are; 1) to study the guidelines of students performing religious activities with social development, 2) to study the religious activities process of students from the learning process, and 3) to analyze the patterns and learning characteristics to community development.

The research results found that, the guidelines for performing religious activities of Lampang Buddhist College students have a form of performance according to their mission and nine characteristics. The management of them emphasize the knowledge theory as think, do and share. It can be analyzed as an identity and model on Buddhist integrating knowledge such as; 1) the development process and learning culture with Buddhism and new sciences on student characteristics 2) student development for academic services to society and using Buddhist integrating from university mission 3) transferring knowledge/sharing experiment and 4) restoration of arts and cultures for peaceful coexistence.

Model and identity of students performing duties are the valuable product for social responding needs. It can be remarkable identity of university that focuses on producing graduates with academic and spiritual supporting happiness for communities and societies.

Keyword: Buddhist Heir, Model, Identity, Learning

คำนำ

การพัฒนาการศึกษาของไทยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการสังคม แสดงบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนา มุ่งเน้นการนำวิชาความรู้สู่การประกอบวิชาชีพ ปัจจัยดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาตนเองให้ตรงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF : HEd) ของกระทรวงศึกษาธิการที่วางแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของบัณฑิตในแต่ละคุณวุฒิ แต่ละสาขา ให้ตรงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านความรู้ 3. ด้านทักษะทางปัญญา 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเป้าหมายการศึกษาที่เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีพ ใฝ่เรียนรู้ นึกคิดอย่างเป็นระบบ มีจิตสำนึก มีบุคลิกภาพดี เป็นผู้นำ มีระเบียบวินัย รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง เอื้ออาทรต่อสังคม บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ ตระหนักในคุณค่าทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ศศิริศรีม์ เสือเมือง, 2555: 33)

การกำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่างมีเป้าหมายการปฏิบัติงานภายใต้หลักพันธกิจ 4 ประการ คือ 1) การผลิตบัณฑิต และเผยแพร่วิทยาการขั้นสูง 2) วิจัย ค้นคว้า รวบรวม ทดลองหรือทดสอบความจริงอันจะนำไปสู่ความรู้ใหม่ 3) การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 4) การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 115) การผลิตบัณฑิตถือว่เป็นภารกิจที่สำคัญสุดของสถาบันการศึกษาที่มุ่งพัฒนาบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ บริบูรณ์ด้วยสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ การพัฒนาความคิด การตัดสินใจ การพัฒนาความเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความอดทน คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551: 4) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยก็มีปณิธานการผลิตบัณฑิตให้ตรงตามกรอบและตามพันธกิจ มุ่งเน้นความโดดเด่นที่ส่งเสริมและพัฒนานิสิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้หลักธรรมมาภิบาล เต็มเปี่ยมด้วยวิชาและจรณะ ประพฤติตนให้น่าเลื่อมใส เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ อุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขแก่สังคม

การปฏิบัติศาสนกิจถือว่เป็นกิจกรรมภายใต้พันธกิจกรมด้านบริการวิชาการแก่สังคมจากการเรียนรู้ตามหลักทางพระพุทธศาสนากับการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจชุมชน โดยการประยุกต์หลักธรรมร่วมกับวิทยาการสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีพออย่างปกติสุข ปราศจากความรุนแรงและความขัดแย้ง (สำเนาวัชรศิลป์, 2531) เป็นแนวทางการหล่อหลอมพฤติกรรมชุมชนและแสดงศักยภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยริเริ่มจากวางแผน การแบบมีส่ว

ร่วม การวิเคราะห์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม (พฤกษ์ เกาถวิล, 2551)

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการถอดองค์ความรู้การปฏิบัติศาสนกิจและรูปแบบการสร้างศาสนทายาทที่มีรูปแบบ ลักษณะการเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนากับการบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงาม พัฒนาจิตใจและสังคม และเป็นไปตามกรอบข้อกำหนดเบื้องต้นของมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจกับการพัฒนาสังคม
2. เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตจากกระบวนการเรียนรู้
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะของการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. **ขอบเขตของเนื้อหา** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเนื้อหา สารระจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ การเรียนรู้ตามพันธกิจและนวนลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนากระบวนการและวัฒนธรรมการเรียนรู้หลักพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ของพัฒนานิสิตด้านการบริการวิชาการแก่สังคม การบูรณาการหลักธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข รวมถึงเป็นแนวทางการฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการศึกษาวเคราะห์รูปแบบและลักษณะการเรียนรู้ของรูปแบบวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตที่ตามระเบียบมหาวิทยาลัยกำหนด

2. **ขอบเขตของประชากร** การศึกษาวิจัยครั้งนี้จำแนกกลุ่มประชากรตามลักษณะการวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มประชากรได้ 2 กลุ่ม คือ

1. การสังเกตการณ์ (Observation Research) เป็นการสังเกตการณ์การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตในการถ่ายทอดความรู้สู่การพัฒนาชุมชนในพื้นที่ 2 แห่ง คือ 1) วัดอุ้มลอง ตำบลแม่ะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง 2) วัดห้วยทุ่ง ตำบลนาครี อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อวิเคราะห์และประเมินนิสิตปฏิบัติศาสนกิจเพื่อหารูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้ตามแบบฉบับวิทยาลัยสงฆ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ผู้นำชุมชนประกอบด้วย

1. พระครูสุวรรณทัศน์สุนทร	2. พระครูวัดดิถีวิมล
3. พระอธิการวรรณฤทธิ์ ปมฺหิโต	4. พระมหาศรายุทธ ฐานิสฺสโร

5. พระเทพราช สุขวัฒนโน	6. พระพลาริพ ปสนนจิตโต
7. นางจำเนียร เนียมสกุล	8. นายสุทิน เกื้อกุล
9. นายสุพิน แสนนำโปน	10. นายบุญ วงศ์หล้า
11. นางสมพรรณ สายปิ่น	12. นายทองหล้า เกยาศ

3. ขอบเขตของพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งพื้นที่ในการศึกษา 2 แห่ง ประกอบด้วย 1) วัดอุมลอง ตำบลแม่วะ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิชาโทพุทธศิลปกรรม ได้นำความรู้เพื่อการฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นในการทำแผนพระเครื่อง และนำองค์พระปฐมา (หลวงพ่อโต) วัดอุมลองเป็นต้นแบบและนิสิตตกแต่งและประดับซุ้มแผนพระเครื่องด้วยจินตนาการและความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมที่ได้ศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์ 2) วัดหลายทุ่ง ตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยนิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ (การปกครอง) ได้ทำประชาวิจารณ์ในการมีส่วนร่วมกับสังคมเพื่อสร้างสรรค์ แบ่งปันสิ่งที่สังคมและชุมชนต้องการ ผลการทำประชาวิจารณ์เห็นชอบให้มีการก่อสร้างห้องสุขา ณ ฼าปนกิจสถานเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบำเพ็ญบุญแก่ผู้วายชนม์

4. ขอบเขตของระยะเวลา การประปฏิบัติศาสนกิจมีระยะเวลาดำเนินการ การวางแผน การดำเนินการและประเมินผลการดำเนินระยะเวลา 1 ปี ในภาคเรียนการศึกษา 2561

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยศึกษารอบทางด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นิสิตปฏิบัติศาสนกิจและผู้นำชุมชนจำนวน 12 รูป/คน และการสังเกตการณ์ (Observation) บริบทพื้นที่ที่วิจัย การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงาน ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขต่อการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการต่อการพัฒนาชุมชนและเป็นแนวทางการสร้าง MCU Lampang Buddhist College Model ต่อการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเด่นของวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศาสนทายาท: รูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้ MCU Lampang Buddhist College” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ จากการศึกษาพบว่า

แนวทางการปฏิบัติงานของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจกับการพัฒนาสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการบูรณาการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่การพัฒนาคุณภาพจิตใจและสังคม มุ่งเน้นการปฏิบัติตาม

วารสารแสงอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

กฎระเบียบ ข้อบังคับตามความในมาตรา 27 (1) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และข้อ 9 แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจ พุทธศักราช 2546 (http://stud.mcu.ac.th/sas/?page_id=205) ว่าด้วยพระภิกษุหรือสามเณรผู้ศึกษาครบตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตต้องสนองงานกิจการคณะสงฆ์และงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย โดยนิสิตต้องวางแผนคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมและตอบสนองต่อชุมชนตามข้อบังคับที่มหาวิทยาลัยกำหนด

กระบวนการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นการนำความรู้ด้านพระพุทธศาสนามาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ ความเหมาะสมกับพื้นที่ โดยเริ่มจากการวางแผนและคัดเลือกพื้นที่ที่ตามระเบียบที่มหาวิทยาลัยได้กำหนด (พระครูวรดิตถ์วิมล, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2562) และนิสิตนำเสนอแผนงานตามสาขาภายใต้ชื่อโครงการนิสิตจิตอาสาจำนวน 2 พื้นที่ จำแนกตามสาขาวิชาและพื้นที่ คือ กลุ่มสาขาวิชาพุทธศาสนา วิชาโทพุทธศิลปกรรม ได้เล็งเห็นถึงคุณค่าการอนุรักษ์การทำแผงพระเครื่องเพื่อทำนุบำรุงศิลปะและความสวยงามทางด้านศิลปกรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาที่ปรากฏในพระอุโบสถและพระวิหารแต่ละแห่งในพื้นที่เมืองเหนือ โดยการคณาจารย์ผู้สอนได้ให้คำปรึกษาการปฏิบัติงาน ทั้งความรู้ การตกแต่งลวดลายตามแบบฉบับล้านนาและจินตนาการ (พระครูสุวรรณหัตถ์สุนทร, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2562) โดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สนับสนุนที่พัก อาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวก ดังรูปภาพข้างล่าง

การทำแผงพระเครื่องนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิชาโทพุทธศิลปกรรม

ผลงานการทำแผงพระเครื่อง ศิลปะแบบล้านนา

กลุ่มสาขาวิชารัฐศาสตร์ (การเมืองการปกครอง) ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อแก้ไขและพัฒนาตามเป้าหมายของชุมชน ณ บ้านหลายทุ่ง ตำบลนาครี อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง โดยริเริ่มจากทำประชาวิจารณ์ การวางแผนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแบบพุทธบูรณาการ ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของพระสงฆ์กับชุมชน จากการทำประชาวิจารณ์มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ ให้มีการก่อสร้างห้องสุขา ณ บริเวณ฼าปนกิจสถาน เพื่อเป็นสาธารณูปโภค อันวยความสะดวก แก่การบำเพ็ญ ดังภาพด้านล่าง

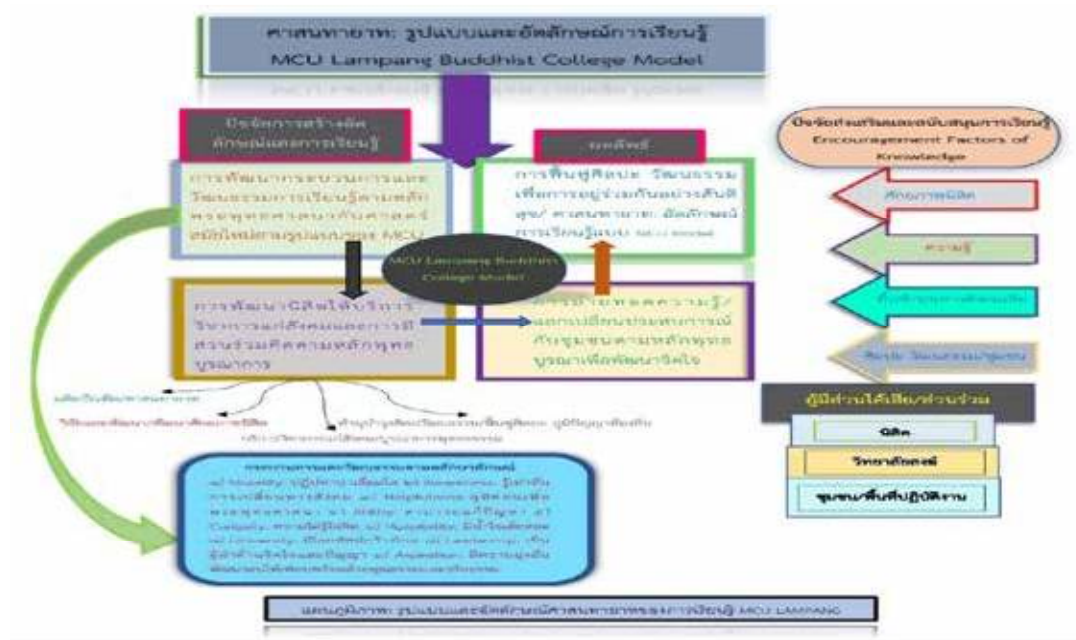

ร่วมแรง ร่วมใจในการสร้างสาธารณูปโภคแก่ชุมชน

การถวายห้องสุขาเพื่อเป็นสาธารณูปโภคแก่ชุมชน

การปฏิบัติศาสนกิจตามรูปแบบและระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ที่มีเป้าหมายนำความรู้ภูมิธรรมกับภูมิโลกเพื่อตอบสนองกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม รู้รัก รู้สามัคคี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบและลักษณะการเรียนรู้ตามหลักพุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่มีรูปแบบและลักษณะ ดังแผนภูมิรูปภาพ

1. การพัฒนากระบวนการและวัฒนธรรมการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นอัตลักษณ์ตามหลักคุณลักษณะ 9 ประการ คือ 1) Morality: ปฏิพาน่าเลื่อมใส มีแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามจารีตและประเพณีนิยมของท้องถิ่น 2) Awareness: รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการบูรณาการพุทธธรรมกับการพัฒนาชุมชนที่มีความเปลี่ยนแปลง 3) Helpfulness: อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา เสียสละตนเองในการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม 4) Ability: สามารถแก้ปัญหาตามหลักพุทธธรรมและนำพาสังคมให้เกิดความสุข 5) Curiosity: ความใฝ่รู้ใฝ่คิด คิดสร้างสรรค์งานทางด้านพระพุทธศาสนาตามภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) Hospitality: มีน้ำใจเสียสละ ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ในการสังคม 7) University: มีโลกทัศน์กว้างไกล คาดการณ์เหตุการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล 8) Leadership: เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา เป็นที่พึ่งพาแก่สังคม 9) Aspiration: มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม จรรโลงไว้ซึ่งหลักพระสัทธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนูปโมและคณะ (2561: 00) เรื่องการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญา ศรีทวารวดีตามกรอบ

นวลักษณ์บัณฑิตโดยใช้หลักหลักไตรสิกขา พบว่า กรอบนวลักษณ์ของบัณฑิตเป็นการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ ปลุกจิตสำนึกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รู้เท่าทันสถานการณ์ทั้งทางโลกและทางธรรม

2. การพัฒนานิสิตให้บริการวิชาการแก่สังคมและการมีส่วนร่วมคิดตามหลักพุทธบูรณาการ โดยการคิดร่วม กระทำร่วม และแบ่งปันความสุข (Think, Do, Share) (พระมหาศรายุทธ ฐานิสฺสโร, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2562) และเป็นนโยบายหลักของวิทยาลัยสงฆ์หรือพันธกิจที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้นิสิตได้นำความรู้ทางพระพุทธศาสนาบูรณาการใช้กับศาสตร์และสังคมสมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสติปัญญา โดยแต่ละสาขาวิชานำศาสตร์ของตอนสู่การประยุกต์ใช้กับสังคม เช่น การใช้ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมเพื่อสืบสาน อนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมที่มีอยู่ท้องถิ่นหรือการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำความรู้สู่การพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับบุญดี บุญญาภิกิจและคณะ (2549: 54 - 58) ที่กล่าวว่า เป็นการสร้างองค์ความรู้จากการเรียนเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานและองค์กร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นแบบอย่างการปฏิบัติ ตรงกับเป้าหมายการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้กับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (จิตพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์, 2548: 73)

3. การถ่ายทอดความรู้/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนตามหลักพุทธบูรณาเพื่อพัฒนาจิตใจ การปฏิบัติศาสนกิจเป็นกระบวนการรวบรวมความรู้และถ่ายทอดความรู้สิ่งที่เรียนเพื่อตอบสนองพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชีวิต จิตใจและสังคม ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนิสิตกับชุมชน/พื้นที่ที่มีความต้องการบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามหลักพันธกิจมหาวิทยาลัย โดยการทำประชาพิจารณ์กับชุมชน (นางสมพรรณ สายปิ่น, สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2562) เพื่อหาแนวทาง วิธีการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีจิตเต็มเปี่ยมไปด้วยการพัฒนาชุมชน สร้างความสามัคคี เกื้อกูลประโยชน์สุขแก่สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของจามรี ศิริจันทร์ และคณะ (2560: 161) เรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาเชิงพุทธบูรณาการของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า การพัฒนาจิตอาสาด้วยหลักพุทธธรรมมุ่งเน้นบุคคลที่เต็มเปี่ยมด้วยเมตตา เอื้ออาทร เสียสละและทำประโยชน์แก่ส่วนรวม

4. การฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข/ ศาสนทายาท: อัตลักษณ์การเรียนรู้แบบ MCU Model เป้าหมายหลักการปฏิบัติตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย เพื่อการสร้างบัณฑิตที่มีลักษณะแบบฉบับของวิทยาลัยที่เปรียบพร้อมด้วยความรู้ทั้งคตโลกและคตธรรม มีลักษณะอันพึงประสงค์ต่อความต้องการของสังคม นำความรู้จากวิทยาลัยสงฆ์สู่การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ฟื้นฟูสิ่งดีงามให้กลับคืนสู่สังคมและเป็นต้นแบบการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพของวิทยาลัยสงฆ์ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติศาสนกิจสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชน สร้างความรักความสามัคคีและความเสียสละ เป็นแนวทางการฟื้นฟูความรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมแบบล้านนา และ

เป็นการแสดงศักยภาพความเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำของชุมชนอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น การปฏิบัติศาสนกิจที่มีรูปแบบลักษณะการเรียนรู้ประกอบด้วยปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ (Encouragement Factors of Knowledge) สามารถจำแนกออกได้ 4 ประการ คือ

1. ศักยภาพนิสิต (Student's Efficiency) การนำความรู้ทางทฤษฎีในห้องเรียนสู่การปฏิบัติจริง บ่งชี้ความเป็นผู้นำ เติบโตด้วยวิสัยทัศน์และศักยภาพการปฏิบัติศาสนกิจ เริ่มจากวางแผนเพื่อกำหนดทิศทาง การดำเนินงานและการประเมินผลงาน เพื่อให้ประจักษ์แก่สาธารณชน ในการแสดงศักยภาพของนิสิตในการพัฒนาชุมชน ปลุกฝังค่านิยมให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดความรักและห่วงหาอาทรคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น จรรโลงไว้ซึ่งศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงาม

2. ความรู้ (Knowledge) เป็นการนำองค์ความรู้ ศาสตร์ และวิทยาการที่ได้ศึกษาจากมหาวิทยาลัยสู่การพัฒนาชุมชนหรือการนำความรู้เชิงพุทธธรรมประยุกต์กับภูมิความรู้ท้องถิ่น เพื่อการฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตอันดีงามของสังคม อีกทั้งเป็นเครื่องหมายแสดงลักษณะที่พึงประสงค์ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการชุมชนอย่างแท้จริง แสดงลักษณะความเป็นผู้นำที่มีการนำหลักธรรมบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

3. พื้นที่/ทุนทางสังคมเดิม (Area/Original Social Capital) การปฏิบัติศาสนกิจจำเป็นต้องคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งด้านการฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม เช่น กรณีการทำแห่พระเครื่อง ณ วัดอุบลทอง ตำบลล้อมแรด อำเภอลำปาง ที่ชุมชนเต็มไปด้วยภูมิความรู้ในการเก็บรักษาพระเครื่องให้มีสภาพดั้งเดิม และตกแต่งให้มีสวยงาม โดดเด่น ประดับประดาด้วยลวดลายต่างๆ เช่น สีนํ้ามัน สีฝุ่น แก้วกระຈก ฯลฯ ลักษณะการปฏิบัติงานเป็นการทำนุรักษาศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบล้านนาหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างห้องสุขาเพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ อำนวยความสะดวกแก่การบำเพ็ญบุญอุทิศงานให้แก่ผู้วายชนม์ ดังนั้น พื้นที่/ทุนทางสังคมเดิมจึงเป็นมูลเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิต

4. ศิลปะ วัฒนธรรม/ชุมชน (Arts, Cultures/Community) ความโดดเด่นทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม การร่วมแรงร่วมใจของชุมชน ถือได้ว่าเป็นมูลฐานต่อการฟื้นฟู สร้างสรรค์และตอบสนองสิ่งที่ชุมชนคาดหวังจะเกิดขึ้น การปฏิบัติศาสนกิจจึงเป็นการศึกษาพื้นฐานชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการฟื้นฟู รักษา ศิลปะ วัฒนธรรมและแบบอย่างที่ดีงามของชุมชน

การสร้างรูปแบบและลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธกับการบูรณาการต่อศาสตร์สมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งบุคคล กลุ่มและชุมชน ฯลฯ และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลักดันความคาดหวัง การสนับสนุนกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ แม้ว่ากิจกรรมจะมีความหลากหลายรูปแบบและ

วิธีการ เช่น การมีส่วนร่วม การทำประชาวิจารณ์ การส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ จากการปฏิบัติศาสนกิจครั้งนี้ บุคคลที่มีส่วนได้เสียต่อกิจกรรมสามารถจำแนกออกได้ 3 กลุ่ม คือ

1. **นิสิต** ตามระเบียบมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้นิสิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรออกไปปฏิบัติงานบริการสังคม เพื่อช่วยงานในกิจการคณะสงฆ์และงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติศาสนกิจ ได้แก่ 1) เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) เพื่อการสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ 3) เพื่อพัฒนานิสิตให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ 4) เพื่อสงเคราะห์ประชาชน 5) เพื่อสนองนโยบายและงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย การปฏิบัติปฏิบัติศาสนกิจจึงเป็นภาระและหน้าที่ที่นิสิตจึงกระทำเพื่อสำเร็จการศึกษาตามระเบียบที่มหาวิทยาลัยกำหนดและเป็นการสนองงานกิจการคณะสงฆ์ เป็นการนำความรู้ หลักการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับสังคมในการแก้ปัญหา/ฟื้นฟูความรู้แก่ท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของญาดา ชาวลกุล และคณะ (2561: 173) เรื่องความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของมหาบัณฑิตหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม พบว่า ผู้มีส่วนได้เสียเป็นผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางปัญญาในการการประยุกต์ ทฤษฎีหลักการและองค์ความรู้มาใช้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและช่วยแก้ปัญหา/สร้างโอกาสให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องตามสภาพจริง

2. **วิทยาลัยสงฆ์** การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF:HEd) โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่เป็นเครื่องมือ กลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองด้านการมีคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีทักษะการดำรงชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามวาลักษณ์ของบัณฑิต 9 ประการ คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีโลกทัศน์ กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม การปฏิบัติศาสนกิจจึงเป็นการปฏิบัติตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยและเป็นการสร้างศาสนทายาทในการนำหลักพุทธธรรมสู่การประยุกต์ใช้กับตนเองและสังคม กอปรกับเป็นแนวทางการสร้างชื่อเสียงในการผลิตที่มีคุณภาพของวิทยาลัยสงฆ์ สังคมได้รับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่การสร้างบุคคลที่มีคุณภาพด้านการพัฒนาชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุกตามหลักพันธกิจมหาวิทยาลัย

3. **ชุมชน/พื้นที่ปฏิบัติงาน** การเผยแผ่หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นบทบาทและหน้าที่ความเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของพระสงฆ์ การผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์จึงเป็นเป้าหมายหลักในการตอบสนองความต้องการของคณะสงฆ์และการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านกายภาพและจิตใจ การปฏิบัติศาสนกิจจึงเป็นการตอบวัตถุประสงค์คณะพระสงฆ์เพื่อยังประโยชน์สุขแก่ชุมชนได้

อย่างแท้จริง โดยนิสิตมุ่งปฏิบัติงานด้านการทำนุบำรุงรักษาจารีตประเพณีอันดีงามหรือการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นการปฏิบัติศาสนกิจถือว่าเป็นการปฏิบัติงานในการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมให้กลับคืนสู่ท้องถิ่น สร้างความรักความสามัคคี มีจิตใจรู้จักเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์และบรรพตกรรมอยู่ร่วมกับชุมชน เกิดความรักและเห็นคุณค่า วัฒนธรรมสิ่งดีงามในพื้นที่ชุมชนตนเอง

การสร้างรูปแบบและลักษณะการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดแก่ชุมชนในการปฏิบัติศาสนกิจจึงเป็นบทบาท หน้าที่ที่นิสิตวิทยาลัยสงฆ์พึงกระทำ เพื่อให้ตรงกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณลักษณะ เพื่อเป็นการพัฒนาชีวิต จิตใจและสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศาสนทายาท: รูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้ MCU Lampang Buddhist College” โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมจากกระบวนการเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนากับการบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อประยุกต์ใช้กับชุมชนได้อย่างเหมาะสมและเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

การปฏิบัติศาสนกิจมีรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติตามหลักพันธกิจ 4 ยึดถือการประพฤติปฏิบัติของนิสิตตามคุณลักษณะว่า “MAHACHULA” ประกอบด้วย การมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงสังคม อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา สามารถแก้ปัญหา ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีน้ำใจเสียสละ มีโลกทัศน์ เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม การปฏิบัติศาสนกิจจึงเป็นการถอดองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปสู่การพัฒนาชุมชนตามความต้องการของชุมชน เช่น การทำแผนพระเครื่องเพื่อทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล ณ ฌาปนกิจสถาน ลักษณะการปฏิบัติงานจึงต้องตอบสนองความต้องการของสังคมและจรรโลงใจด้านพระพุทธศาสนา

กระบวนการบริหารจัดการศาสนกิจมุ่งเน้นการเรียนรู้ 3 ประการ คือ การคิดร่วมกัน (Think) การทำประชาวิจารณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ชุมชนมีความต้องการ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Do) ทั้งตัวนิสิตปฏิบัติศาสนกิจและความช่วยเหลือของชุมชน เช่น อาหาร ที่พัก แรงกาย แรงใจ ฯลฯ และการแบ่งปัน (Share) สิ่งที่ทำร่วมกับชุมชนตามหลักพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการสร้างภาวะผู้นำแก่นิสิตและตอบสนองความต้องการของชุมชนในการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมที่ล้ำค่าของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

รูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม มุ่งเน้นกระบวนการตามลักษณะของมหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการและ

วัฒนธรรมการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ตามลักษณะของนิสิตที่พึงประสงค์ตามหลักคุณลักษณะ มุ่งเน้นความเป็นผู้นำด้วยการประยุกต์ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการตามยุคสมัยหรือตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสืบสานความดีงาม 2) การพัฒนานิสิตด้านบริการวิชาการแก่สังคมแบบมีส่วนร่วมคิดตามหลักหลักพันธกิจ ด้านการวิจัย การให้บริการด้านวิชาการ การฟื้นฟูความรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการสร้างบัณฑิตที่มีภูมิธรรมและความรู้ 3) การถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์กับชุมชน จากความรู้ทั้งแนวคิด ทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติสู่การพัฒนาจิตใจแก่สังคม 4) การฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข รูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจเปรียบเสมือนลักษณะอันโดดเด่นที่นำความรู้จากห้องเรียนสู่การการบูรณาการกับชุมชน เพื่อปฏิบัติตามพันธกิจที่มหาวิทยาลัยกำหนดในการส่งเสริมพัฒนานิสิตและชุมชน เป็นรูปแบบกลไกการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับความเห็นของราเชนทร์ นพณัฐวงศกร และคณะ (2559:703) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่เชื่อมสัมพันธ์การพัฒนา การตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา กำหนดแบบแผนด้วยการร่วมคิด ร่วมสร้างและบริหารจัดการชุมชนเพื่อนำไปสู่ “การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน”

การสร้างศาสนทายาทที่มีรูปแบบและลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่นในการเรียนรู้ตามแนวทางพระพุทธศาสนากับการบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ถือว่าเป็นผลิตผลอันทรงคุณค่าทางการศึกษาอย่างแท้จริงในการตอบสนองความต้องการแก่สังคม สร้างลักษณะอันโดดเด่นทั้งความรู้ทางโลกและทางธรรม เชิดชูเกียรติ และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตที่ถึงพร้อมด้วยวิชาการและจรรยา ก่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศาสนทายาท: รูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้ MCU Lampang Buddhist College” เป็นการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติศาสนกิจนิตินิสิตวิทยาลัยสงฆ์ตามหลักพุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ที่มุ่งเน้นการสร้างรูปแบบที่โดดเด่นจากการการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานของนิสิตที่ได้รับความรู้จากการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคม จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้รูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้ให้เกิดความเป็นเลิศอย่างแท้จริง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรส่งเสริมศักยภาพนิสิตอย่างแท้จริง เพื่อนำความรู้ไปสู่การสร้างความสำเร็จของผลงาน
- 2) ควรส่งเสริมและพัฒนานิสิตที่มีศักยภาพในการพัฒนาและต่อยอดความรู้
- 3) ควรส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกับชุมชน หน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชนที่มี

ความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจ

4) ควรสร้างภาวะผู้นำแก่นิสิตเพื่อนำความรู้สู่การสร้างสรรค์ผลงานแก่ชุมชน ทั้งด้านการพัฒนา ฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตด้วยการนำหลักพุทธธรรมบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ควรมีลักษณะการปฏิบัติ ดังนี้

1) ควรประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมกับการบูรณาการวิทยาการความรู้แบบสมัยใหม่กับการฟื้นฟูความรู้อันเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม

2) ควรมีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อประเมินการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์เหตุปัจจัยในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางและแนวทางการใช้หลักพุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่แก่นิสิตในการบริการวิชาการแก่สังคม

3) ควรมีการทำงานร่วมกับองค์กรภายนอกและภายใน เพื่อประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์เป้าหมายของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการพัฒนานิสิตและการสร้างลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธ

4) ควรมีงบประมาณปฏิบัติงาน มีการติดตามผลงานการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

5) ควรมีส่งเสริมและหาพื้นที่แก่นิสิตในการแสดงผลงาน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจแก่นิสิตอันเป็นผลผลิตจากวิทยาลัยสงฆ์ให้แก่นิสิตต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบและอัตลักษณ์การเรียนรู้กับสถาบันการศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

2) ควรศึกษาวิจัยพัฒนาการการสร้างรูปแบบและอัตลักษณ์ความเป็นเลิศการเรียนรู้ตามหลักพุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อให้รู้ถึงแนวทางการนำหลักธรรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีลักษณะเฉพาะและโดดเด่น

3) ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละสาขาวิชา โดยกำหนดตามความโดดเด่น ความสนใจ ความถนัด เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสงฆ์

บรรณานุกรม

1. หนังสือ

จามรี ศิริจันทร์ และคณะ. (2560). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาเชิงพุทธบูรณาการของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. 17(3),161.

ญาดา ขวาลกุล และคณะ. (2561). ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของมหาบัณฑิตหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม.

วารสารวิชาการศิลปสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 9 (1), 2561.

บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2549). การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จีรวัฒน์ เอ็กเพรส.

ธิตพัฒน์ เอี่ยมรินทร์. (2548). **ประมวลสาระชุดวิชาการประยุกต์นิเทศศาสตร์เพื่อการพัฒนาเล่มที่ 1.** นนทบุรี: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พลกษิ์เถาถวิล. (2551). **บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิต พอเพียงปี2551.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา.

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนทุบโมและคณะ. (2561). การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดีตามกรอบบวรลักษณะบัณฑิตโดยใช้หลักหลักไตรสิกขา. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6 (5), 100.**

ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร และคณะ. (2559). กระบวนการประชาสังคม “บวร” หลักในการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน. **การประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ ครั้งที่ 3.**

สำเนาวัชรศิลป์. (2531). รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้บริหารฝ่ายกิจการนักศึกษาเกี่ยวกับการประชุมเชียร์และการต้อนรับน้องใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขอนแก่น เชียงใหม่และสงขลานครินทร์, ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **อนุสารอุดมศึกษาปีที่ 35 ฉบับที่ 371 พฤษภาคม 2552.** กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545), **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551). **กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต.** กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา.

ศศิรัศม์ เสือเมือง และคณะ. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. **วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 2 (1), 33.**

2. สัมภาษณ์

พระครูวรดิษฐ์วิมล. (28 พฤษภาคม 2562). เจ้าอาวาสวัดท่าวิมล ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง [บทสัมภาษณ์].

วารสารแสงอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พระมหาศรายุทธ ฐานิสฺสโร. (30 พฤษภาคม 2562). เจ้าอาวาสวัดหลายทุ่ง ตำบลนาครี อำเภอมะทัน จังหวัดลำปาง [บทสัมภาษณ์].

พระครูสุวรรณทัศนสุนทร. (28 พฤษภาคม 2562). เจ้าคณะตำบลล้อมแรดเขต 2 เจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ ตำบลล้อมแรด อำเภอด่าน จังหวัดลำปาง [บทสัมภาษณ์].

นางสมพรรณ สายปิ่น. (30 พฤษภาคม 2562). ศรัทธาวัดทุ่งหลาย ตำบลนาครี อำเภอมะทัน จังหวัดลำปาง [บทสัมภาษณ์].

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เรื่อง “การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2561.(2561). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2562, http://stud.mcu.ac.th/sas/?page_id=205